

The Effect of Legislation and Implementation of Sexual Crimes on the Health of the Individual and Society from the Perspective of Islam

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors
Afsaneh Mohammadsoleymani¹
Hamidreza Basiri^{2*}

How to cite this article

Afsaneh Mohammadsoleymani, Hamidreza Basiri, The Effect of Legislation and Implementation of Sexual Crimes on the Health of the Individual and Society from the Perspective of Islam. *Islamic Life Style*. 2022; 6(2):227-236

1. Master's degree, Faculty of Theology and Islamic Studies, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Faculty of Theology and Islamic Studies, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: basiri-hr@hayoo.com

Article History

Received: 2021/04/30

Accepted: 2021/10/09

ABSTRACT

Purpose: In this regard, there is no comprehensive research that examines the educational effects of sexual offenses in the health of the individual and society, although some sources have briefly stated about it. the main question in this article is this: what are the educational effects of legislating and executing sentences related to sexual crimes in verses and hadiths? This study aims to identify the impact of punishment for sexual crimes on the individual and society .

Materials and Methods: Data collection in this article has not been done by sampling. In the field of humanities this article has collected descriptive information in the form of a library and with the tools of study and taking notes.

Findings: Research findings showed that Islam is fiercely hostile to sexual crimes in order to protect society from mixing genealogy and crime against the human race. This article tries to go beyond the issue of convictions for sexual offenses beyond merely as a corporal punishment and the dimensions of its moral education should be considered scientifically attempts have also been made to identify the educational interests and purposes of sexual offenses.

Conclusion: The issues of limits have been legislated by the holy shariah to prevent deviations and to prevent insecurity and corruption in the society, and different punishments have been considered for them depending on the type of crimes, in order to protect the fundamental interests of the society by establishing them. All of these punishments have educational effects that, if applied correctly, can achieve the desired effects.

Keywords: describe verdicts. Individual and Social up Bringing. Sexual crimes. Individual and Community Health. Of the Quran and Traditions.

تأثیر قانون‌گذاری و اجرای کیفر جرایم جنسی در سلامت فرد و جامعه از منظر اسلام

افسانه محمد سلیمانی^۱

کارشناسی ارشد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

حمیدرضا بصیری^{۲*}

استادیار، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

چکیده

هدف: در این زمینه پژوهش جامعی که به بررسی آثار تربیتی احکام جرایم جنسی در سلامت فرد و جامعه بپردازد، سراغ نمی‌رود هرچند در برخی منابع به اختصار، پیرامون آن مطالبی بیان شده است. سؤال اصلی در این مقاله این است: تشریح و اجرای احکام مرتبط به جرایم جنسی در آیات و روایات چه آثار تربیتی دارد؟ این تحقیق با هدف شناسایی تأثیر کیفر ناشی از جرایم جنسی در سلامت فرد و جامعه انجام شده است.

مواد و روش‌ها: جمع‌آوری اطلاعات در این مقاله با روش نمونه‌گیری صورت نگرفته است. این مقاله در حوزه علوم انسانی با روش توصیفی به جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با ابزار مطالعه و فیش برداری پرداخته است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که اسلام شدیداً با جرایم جنسی خصومت ورزیده تا جامعه را از اختلاط انساب و جنایت بر نسل بشر مصون بدارد. در این مقاله سعی بر آن است تا مسئله احکام مربوط به جرایم جنسی از نگاه صرف به عنوان یک تنبیه بدنی فراتر رفته و ابعاد تربیت اخلاقی آن مورد توجه علمی قرار بگیرد، همچنین سعی شده است که مصالح و مقاصد تربیتی احکام جرایم جنسی مشخص شود.

نتیجه‌گیری: مباحث حدود برای پیشگیری از انحرافات و جلوگیری از حاکم شدن ناامنی و فساد در جامعه توسط شارع مقدس تشریح گردیده‌اند و مجازات‌های متفاوتی بسته به نوع جرایم برای آن‌ها در نظر گرفته شده است تا با برپایی آن‌ها از مصالح بنیادین جامعه پاسداری شود. تمام این مجازات‌ها دارای آثار تربیتی می‌باشند که اگر به طور دقیق اجرا شوند می‌توان به آثار مورد نظر آن‌ها دست یافت.

واژگان کلیدی: احکام تشریحی، تربیت فردی و اجتماعی، جرایم جنسی، سلامت فرد و جامعه، قرآن و روایات.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۱۷

*نویسنده مسئول basiri-hr@hayoo.com

مقدمه

انسان از گذشته دور در جرایم جنسی همواره سعی کرده شدیدترین کیفر را برگزیند. بزهکاری امروز در این حوزه به یکی از مشکلات اساسی جوامع بشری تبدیل شده است که ضرورت بررسی در ارتباط با جرم‌شناسی جرایم جنسی را بیش از پیش پررنگ می‌سازد. در دنیای پیچیده کنونی جرایم جنسی پدیده مذمومی است و نحوه برخورد با آن به مسئله‌ای پیچیده تبدیل شده است. اسلام دین هدایت است و چون با فطرت انسان‌ها سروکار دارد در تمام احکام اسلام بایستی قدر مشترکی از هدایت و فطرت و هماهنگی بین این دو که غرض از آفرینش انسان و ارسال رسل است، وجود داشته باشد. برای رسیدن به جامعه‌ای با اهداف فوق که فقط با ایجاد امنیت مدنظر اسلام در همه ابعاد میسر است باید موانع شناسایی و کنار گذاشته شوند از جمله این موانع جرایم جنسی می‌باشد که برای آن در وهله اول راه‌های پیشگیری کنند و در وهله دوم مجازات‌هایی در نظر گرفته شده است که شناسایی اثرات و ابعاد آن در سطح فرد و جامعه و تطابق آن با بحث‌های فطرت و هدایت انسان‌ها مورد بحث این مقاله می‌باشد یعنی باید در جست‌وجوی آثار و پیامدهای اجرای مجازات بود، به هر مقدار که پیشگیری‌ها و مجازات‌ها با فطرت انسان‌ها تطابق داشته باشد اثرگذاری بیشتری برخوردار خواهد بود.

دین، هماهنگ با فطرت و طبیعت انسانی است و همیشه به صورت نیاز قطعی و ضروری بشر، خودنمایی می‌کند. از منظر اسلام به همان میزان که سلامت جسم برای انسان‌ها ضرورت دارد سلامت روح و روان نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. وجود غرایز جنسی در انسان برای تحقق اهداف خاصی است که بدون قرار دادن اعمال این غرایز در مجاری خاصی وجود این غرایز نه تنها آن اهداف را محقق نخواهد کرد بلکه بزرگترین مفاسد فردی و اجتماعی را سبب خواهد شد و به همین دلیل قرآن کریم پس از ذکر راه‌های خاص برای اعمال این غرایز، کسانی را که بخواهند در خارج از این چارچوب به اعمال این غرایز بپردازند متجاوز می‌خواند: «فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَاذُونَ» (المؤمنون/ ۷) و هر گونه اعمال غریزه جنسی خارج از راه‌های تعیین شده در شرع را رد می‌کند. تشکیل خانواده، تولید نسل، تربیت فرزندان و معلوم بودن نسب انسان‌ها از مهم‌ترین اهداف وجود غریزه جنسی است و تحقق این هدف صرفاً در صورتی امکان‌پذیر است که اعمال غریزه جنسی در چارچوب روابط زناشویی قرار گیرد. با آزاد بودن روابط جنسی، نه خانواده مستحکم به وجود خواهد آمد و نه اصل و نسبت انسان‌ها در جامعه معلوم خواهد بود به همین دلیل اسلام با محکوم کردن هر گونه رابطه جنسی خارج از رابطه زناشویی، مجازات‌های شدیدی را برای عدم رعایت این احکام مقرر داشته تا از این طریق هم از مفاسد وجود روابط نامشروع جلوگیری کند و هم تحقق اهداف خاص وجود غریزه جنسی را امکان‌پذیر نماید (۱).

یکی از مسائلی که مورد اهتمام شارع مقدس اسلام است، ضرورت اصلاح و تربیت نفوس بشری است. در قرآن کریم بارها به این مسئله اشاره شده (البقره/ ۲ و الأعراف/ ۱۵۷ و النحل/ ۸۹ و الإسراء/ ۸۲) و پیامبر اسلام، هدف اصلی رسالت خود را اصلاح مردم اعلام کرده است.

مجازات باید طوری اجرا شود که بازدارنده مجرم از ارتکاب مجدد جرم و مایه عبرت دیگران باشد، آن گونه که هرگز دست به کارهای مجرمانه نزنند و به سراغ بزهکاری نروند. بدین معنا که بازدارندگی در رویکردی هنجار محور خواستار تقویت ارزش‌هایی معین است و در همین راستا در یک بخش به مجازات متوسل شده و در بخش دیگر دست به دامان تهدید به مجازات متخلف است (۲).

به عبارتی در مسیر بازدارندگی، جامعه با مجازات کردن مجرمان دستگیر شده به مجرمان احتمالی هشدار می‌دهد که فکر ارتکاب جرم را از سر به در کنند، چرا که همین سرنوشت در انتظار آنان نیز خواهد بود و این همان معنای بازدارندگی عمومی است، که محصول تلاشی پیشگیری از جرم را با خود به ارمغان دارد، به علاوه خود مجرم نیز با تحمل مجازات متوجه خواهد شد که هرگاه در آینده باز هم مرتکب جرم شود، همین سرنوشت شوم و حتی شدیدتر از آن در انتظار اوست (۳).

۱-۱- ایجاد هراس در مجرم

ترس یک عامل بازدارنده نیز محسوب می‌شود، چرا که بشر به دلیل حفظ امنیت خود و تمایل به آرامش و آسایش خیال، میل ندارد زندگی‌اش دچار دلهره و اضطراب گردد، لذا ترس از نوسانات زندگی و گرفتاری‌های آن، شخص را از ارتکاب اعمالی که می‌داند در آینده برای او ایجاد چنین ناآرامی و دلهره‌هایی خواهد کرد باز می‌دارد. امام صادق (ع) فرمود: «أرج الله رجاء لا یجرئک علی معصیته و خف الله خوفاً لا یؤسک من رحمته» (۴): به خداوند امیدوار باش، امیدی که تو را به انجام معصیتش جرأت نبخشد و از خداوند بیم داشته باش بیمی که تو را از رحمتش ناامید نگرداند». تحمل صد تازیانه در حضور جمعی از مؤمنان مجازاتی است که دارای دو جنبه می‌باشد: نخست این که از نظر جسمانی، کیفری است دردآور و هر کسی لذت زود گذر جنسی را بر تحمل این بارگران ترجیح نمی‌دهد. دوم این که کیفری است تزدیلی و خوار کننده، حتی اگر کسی از نظر شرایط بدنی به گونه‌ای باشد که بتواند درد حاصل از این مجازات را بپذیرد، اما تحمل ننگ و خواری ناشی از آن کاری دشوار است، مگر در مورد کسانی که چنان از اصول و ارزش‌های اخلاقی دور افتاده باشند که هیچ اعتباری برای شرف و حیثیت اجتماعی خود قائل نباشند، و البته چنین کسانی نادرند (۵).

با توجه به این مسائل می‌توان گفت یکی از ویژگی‌های مجازات‌ها وجود ترس در بزهکاران احتمالی آینده و در مجرمان فعلی است. کیفر می‌ترساند و این خصیصه ذاتی مجازات است. این ترس از این طریق که فرد خاطی می‌داند قانون شدید، حتمی و سریع و... است، حاصل می‌شود.

۱-۱-۱ آگاهی از شدت مجازات

کیفرها و مجازات‌های اسلامی شدید است، راز این امر آن است که وقتی مجازات ساده و قابل تحمل باشد گناهکار ترس به خود راه نمی‌دهد اما از آنجا که مجازات و کیفر افراد خلافکار در اسلام

هر حکمی یک سری آثار تربیتی در سلامت فرد و جامعه از نظر تشریح و اجرا دارد که در این جا به بیان برخی از آثار تربیتی این احکام که مؤثر در سلامت فرد و جامعه است، می‌پردازیم.

تأثیر قانون‌گذاری جنسی در سلامت فرد و جامعه خداوند حکیم است و هر کاری را از روی حکمت انجام می‌دهد. از آنجا که اسلام کاملترین دین الهی است، در نظام حقوقی اسلام که عدالت پایه و اساس آن را تشکیل می‌دهد همه قوانین و مقررات و به ویژه قوانین کیفری در راستای تحقق عدالت تشریح شده است. بنابراین خداوند تعالی در تشریح تمامی احکام اهداف خاصی را مد نظر داشته است مثلاً احکامی را که برای جرایم جنسی قرار داده است برای پیشگیری و حفظ نظام خانواده و... می‌باشد.

۱) تأثیر قانون‌گذاری جرایم جنسی در سلامت فرد

۱-۱) بازدارندگی شخصی

قرآن کریم دستورات مختلفی به پیامبر اکرم (ص) می‌دهد که مقصود اصلی از آن دستورات، تربیت و تزکیه مردم است که مردم با عمل کردن به این دستورات و فرامین قرآن بتوانند به فضایل و مکارم اخلاق دست یابند.

از روش‌های مؤثر در تربیت که در قرآن کریم به آن اشاره شده است انذار و تبشیر است. مقصود از انذار بیم دادن و ترسانیدن از عواقب گناهان و اعمال زشت است و منظور از تبشیر نوید دادن به رحمت و فضل الهی است. تبشیر بسان پیشگیری از بیماری است، در حالی که انذار همان درمان بیماری پس از وقوع آن است. بی‌تردید همیشه، تبشیر و پیشگیری قبل از درمان ایفای نقش می‌کند. بنابراین بشارت و انذار بخش مهمی از انگیزه‌های تربیتی را تشکیل می‌دهد. انسان هم باید در برابر انجام کار نیک تشویق شود و هم در برابر کار بد کیفر ببیند تا آمادگی بیشتری برای پیمودن مسیر اول و گام نگذاردن در مسیر دوم پیدا کند. انبیاء و رسولان الهی از این دو روش برای تربیت اخلاقی و روحی انسان‌ها استفاده کرده‌اند. از نظر قرآن کریم انذار و ترسانیدن تنها در افرادی که روح حقیقت طلبی و حق جویی در آن‌هاست اثر می‌کند و در افراد معاند و لجوج تأثیر ندارد. چنان که قرآن کریم در چند آیه به این مطلب تصریح می‌کند: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرُ مَنِ يَخْشِيهَا (النازعات/ ۴۵): همانا کسانی که خشیت الهی دارند آن‌ها را می‌ترسانم»، و نیز می‌فرماید: «لِيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا (یس/ ۷۰): پیامبر (ص) به وسیله قرآن کسانی را که حیات انسانی دارند و قلب آن‌ها سالم و پاک است می‌ترساند».

خداوند در قرآن کریم پیام‌هایی را به انسان‌ها داده است که به اشکال مختلف باعث آگاهی انسان در موارد مختلف می‌شود از جمله آثار گناه. از این رو او را از عاقبت گناه و جرم آگاه فرموده و از این طریق خواسته است انسان را از ارتکاب اعمال زشت برحذر داشته و به اصطلاح حقوقی پیشگیری از جرم نماید چرا که جرم و بزه پدیده‌ای اجتماعی - انسانی است که همه جوامع بشری به شکلی با آن رو به رو بوده‌اند. بی‌تردید نخستین راهی که اسلام برای مبارزه با جرم یا گناه برگزیده، پیشگیری است، چون اسلام اصولاً به پیشگیری بیشتر معتقد است تا اجرای کیفر.

شدید است، آن چنان بیم و هراس و هیبت مجرمین را فرا می‌گیرد که جرأت و جسارت افراد فاسد را از بین می‌برد (۶).

۱-۱-۱) آگاهی از حتمیت مجازات

از دید رویکرد بازدارندگی مجازات، آن چه ضامن نقش پیشگیرانه کیفرهاست، همانا حتمیت و قطعیت یا به عبارتی اطمینان جامعه از اجرای مجازات‌هاست، یعنی باور به این مطلب که احساس ترس از ارتکاب جرم را می‌توان با حتمی جلوه دادن مجازات، بیش از برپا کردن نمایش‌های مخوف ولی زودگذر در اذهان مردم برانگیخت (۷).

۱-۱-۳) آگاهی از سرعت اجرای مجازات

طبق نظریه بازدارندگی در صورتی که خواهان کاربرد کیفر به عنوان مانعی مؤثر در برابر آماج جرم باشیم، اعمال این نهاد کیفری باید با وقوع جرم چندان فاصله‌ای از نظر زمانی نداشته باشد، زیرا در غیر این صورت تصور لازم میان جرم و کیفر در اذهان به سستی گرائیده و پیوند و ارتباط میان آن دو قابل درک و لمس نخواهد بود، لذا اطالۀ فرآیند دادرسی که موجبات وقفه میان جرم و مجازات را فراهم می‌آورد، نه تنها نقش ارعابی کیفرها را از میان می‌برد، بلکه خود، مشوق بزهکاری است (۸).

۱-۲) پیشگیری از موضع تهمت

آیه ۳ سوره النور در مقام بیان حکمی تشریحی تحریمی است «الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ». حکم به تحریم نکاح در آیه شریفه بعد از امر به اقامه حد است و همین بُعدیت ظهور در این آیه دارد که مراد به زانی و زانیه، زانی و زانیۀ حد خورده است و همچنین اطلاق زانی و زانیه ظهور در کسانی دارد که هنوز به این عمل شنیع خود ادامه می‌دهند و شمول این اطلاق به کسانی که توبه نصوص کرده‌اند از ادب قرآن کریم بعید است (۹).

گروهی معتقدند که این آیات بیانگر یک حکم شرعی و الهی است و مخصوصاً می‌خواهد مسلمانان را از ازدواج با افراد زناکار بازدارد چرا که بیماری‌های اخلاقی همچون بیماری‌های جسمی غالباً واگیردار است.

از این گذشته این کار یک نوع ننگ و عار برای افراد پاک محسوب می‌شود. به علاوه فرزندان که در چنین دامن‌های لکه‌دار یا مشکوکی پرورش می‌یابند سرنوشت مهمی دارند. روی این جهات اسلام این کار را منع کرده است. شاهد این تفسیر جمله «و حُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ» است که در آن تعبیر به تحریم شده است (۱۰).

در آیه ۳ سوره النور علت اینکه ازدواج با زناکار را منع کرده، این است که با این کار فرد مؤمن شبیه فاسق می‌شود و در مواضع تهمت قرار می‌گیرد و سبب سوء ظن در مورد او و غیبت می‌شود (۱۱).

(۲) تأثیر قانون‌گذاری جرایم جنسی در سلامت جامعه:

۱-۲-۱) حفظ نظام خانواده

خانواده و حفظ آن در اسلام از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. خداوند در آیه ۲ سوره النور می‌فرماید: زن و مرد زناکار را هر

یک صد تازیانه بزنید «الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ» و برای تأکید بیشتر اضافه می‌کند (هرگز نباید در اجرای این حد الهی گرفتار رأفت و محبت کاذب و دروغین شوید، اگر به خدا و روز جزا ایمان دارید) «وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ». و سرانجام در پایان این آیه به نکته دیگری برای تکمیل نتیجه‌گیری از این مجازات الهی اشاره کرده می‌گوید: (و باید گروهی از مؤمنان حضور داشته باشند و مجازات آن دو را مشاهده کنند) «وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ».

بر زانی باید صد تازیانه به طور کامل بدون رحم و دلسوزی و بدون تخفیف از عقوبت یا نقص در حد، بخورد. تازیانه باید به سر و پشت و شکم بخورد. و از تخفیف در تازیانه یا سقوط حد به کلی نهی شده است. و روایت شده از عطاء که مراد از «دین الله» نهی از سقوط حد با شفاعت و مثل آن است. پس اگر بشناسد آثار و ضررهایی که به عرض و شرف می‌خورد و نسب را از بین می‌برد و به کرامت انسان لطمه می‌خورد و به فرزندان آسیب می‌زند به طوری که پدرشان را نمی‌شناسند و نسب خود را نمی‌شناسند هر کس این را بداند حکمت خداوند متعال را در تشریح این عقوبت درک می‌کند. و چاره‌ای نیست که شهادت بدهند بر این عقوبت و افرادی جمع شوند برای جلوگیری از انجام این کار زشت و عبرت گرفتن «وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ» (۱۲).

۱-۱-۲) حفظ نسل و نسب

اجرای احکام حقوقی اسلام از جمله حدود یکی از ضروری‌ترین مسائل اجتماعی اسلام است و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد چرا که هیچ اجتماعی بدون آن از امنیت جانی، مالی، عقیدتی، ناموسی و آبرویی برخوردار نخواهد بود. با توجه به این حد در اصطلاح فقه عبارت از مجازات‌هایی است که در شرع برای بعضی از گناهان معین شده است و مقدار و کیفیت مجازات برای انسان‌ها مجهول است لذا خداوند متعال در قرآن کریم در آیات مختلف اجرای حد و بعضاً میزان آن را نسبت به تبهکاران معین داشته است. زنا در نظر اسلام جرمی است از شنیع‌ترین جرم‌ها و منکری است از خبیث‌ترین منکرات به همین خاطر عقوبت شدیدی برای آن قرار داده چرا که در این جرم کرامت انسانی هدر می‌رود و بنیان اجتماع از بین می‌رود و همچنین نسل به خطر می‌افتد و فرزندان به دنیا می‌آیند که کسی متعهد به آن‌ها نیست و تربیتشان نمی‌کند (۱۳).

و از اهداف شریعت اسلامی حفظ ضروریات یعنی عقل و نسل و جان و مال و دین است و از آن جا که نسل یکی از ضروریات است به همین خاطر شرع اسلام عقوبت سخت و زجرآوری را برای از بین بردن این جرم و محقق کردن امنیت قرار داده است (همان). برای نمونه همجنس‌گرایی نسل بشر را به خطر می‌اندازد از همین رو خداوند متعال مجازات سنگینی را برای همجنس‌گرایی وضع کرده است.

انحرافات جنسی و مخصوصاً از نوع ارتباط با محارم در زندگی فردی، اجتماعی و خانوادگی انسان موجب اختلالات روحی، روانی خواهد شد به همین جهت در آیات و روایات معصومین از آن به شدت نهی شده است (۱۴). به نظر می‌رسد این مجازات شدید از آن

روست که ارتباط با محارم نسب افراد را به خطر می‌اندازد و این مجازات برای حفظ نسب‌ها و نظم نظام خانواده می‌باشد.

وجدان و ایمانش بیدار گردد و به توبه روی آورده و پس از آن به گناه و ارتکاب جرم آلوده نشود. پاره‌ای از مفسران قرآن کریم بر خاصیت بازدارندگی و عبرت‌آموزی مجازات‌ها تصریح نموده‌اند.

روشن است که همه این اهداف در مورد تمامی مجرمان به طور یکسان تحقق نمی‌یابد، بلکه در برخی موجب بیداری وجدان و اصلاح آنان و در بعضی دیگر موجب بازداشتن آنان از ارتکاب دوباره جرم می‌شود و نیز سبب می‌شود که دیگران از ترس مجازات تصور ارتکاب آن را نکنند. تردیدی نیست که گاهی مجازات ناپسند و دارای مفسده است ولی قطعاً مصالح مترتب بر مجازات از مفسده اصل آن بیشتر است و جلب مصالح بزرگ و پراهمیت واجب است، هر چند مفسد جزئی را به دنبال داشته باشد.

در هر جایی که احکام و اوامر و نواهی خداوند آمده است هدف اولیه، ارشاد انسان و اصلاح وی می‌باشد. و در برخی موارد هم که به هلاکت فرد خاطی منجر می‌شود، باز اصلاح و ارشاد دیگران یکی از مهمترین فواید این نوع از برخورد می‌باشد.

گرچه بهترین راه برای از میان بردن مفسد اخلاقی و اجتماعی بالا بردن سطح فرهنگ و ایمان مردم است ولی به هر حال تعزیرات، به خصوص در عصر و زمان ما، جایگاه ویژه خود را دارد تا آنجا که می‌توان گفت بدون اجرای این نوع مجازات‌ها، عمل کردن به قوانین الهی و رسیدن به جامعه سالم و ایجاد امنیت امکان‌پذیر نمی‌باشد (۲۲).

به نظر می‌رسد که تعبیدی دانستن سخت‌گیری در اثبات جرایمی همچون زنا، لواط و مساحقه معنای روشنی ندارد. وقتی شارع مقدس در اثبات جرمی سخت‌گیری می‌کند و حتی اعتراف کنندگان به آن را به توبه و پرده پوشی توصیه می‌کند روشن است که چه مقصودی از این کار دارد. با این کار از یک سو باب ایراد اتهام‌های ناروا به افراد بسته می‌شود و از سوی دیگر قبح ذاتی زنا که آدمی به طور فطری آن را درک می‌کند و شارع مقدس نیز بر آن تأکید دارد محفوظ می‌ماند. اگر اثبات جرایم جنسی آسان باشد و هر روز در میدان شهر کسی را به علت ارتکاب این گونه جرایم تازیانه بزنند قبح عمل رفته رفته از ذهن جامعه زدوده می‌شود (۲۳).

تأثیر اجرای احکام جرایم جنسی در سلامت فرد و جامعه: خداوند حکیم است و هر کاری را از روی حکمت انجام می‌دهد. اینکه خداوند مجازاتی را برای برخی از جرایم مقرر فرموده است و دستور به اجرای احکامی داده است، همگی از روی حکمت می‌باشد. بنابراین خداوند متعال در اجرای تمامی احکام اهداف خاصی را مدنظر داشته است که مسلماً یک سری آثار تربیتی در پی اجرای این احکام وجود دارد مثلاً احکامی را که برای جرایم جنسی قرار داده است برای اصلاح و عبرت‌انگیزی و پیشگیری از تکرار و توسعه کار زشت و... می‌باشد.

۳) تأثیر اجرای احکام جرایم جنسی در سلامت فرد

۳-۱) برقراری عدالت

احکام باید طوری تنظیم شده باشند که با اجرای آن‌ها به مهمترین هدف که همان برقراری عدالت می‌باشد، بتوان دست یافت. برای

۲-۲) حفظ آبروی افراد پاکدامن

نظام کیفری اسلام تأمین‌کننده و ضمانت‌بخش اصل اعتماد در جامعه است. اسلام با قوانین دقیق خود اساس همه فعالیت‌های اجتماعی را اعتماد قرار داده است و این اعتماد سازی را از درون خانواده و همسایگان گرفته تا دیگر گروه‌های اجتماعی و در سطح وسیع‌تر اعتماد همه متدینین نسبت به یکدیگر، استمرار بخشیده است. چنین اعتمادی برای افراد در جامعه اسلامی از اطمینان داشتن بر جان، مال و آبرویشان برمی‌خیزد و اساس این محافظت را نظام کیفری و عقوبات اسلامی فراهم می‌کند (۱۵).

در مورد تهمت به افراد پاکدامن نیز نه تنها این گونه افراد را تحت مجازات شدید قرار می‌دهد بلکه در دراز مدت نیز سخن و شهادتشان را از ارزش و اعتبار می‌اندازد تا نتوانند حیثیت پاکان را لکه‌دار کنند، بعلاوه داغ فسق بر پیشانی‌شان می‌نهد و در جامعه رسوایشان می‌کند (۱۶). غرض اسلام از این عقوبت حفظ آبروها و کرامت امت و تطهیر جامعه از شیوع زشتی برای گمراه کردن خانواده‌های مسلمان و بهتان مغرضین می‌باشد (۱۷).

این سخت‌گیری در مورد حفظ حیثیت مردم پاکدامن منحصر به این جا نیست و در بسیاری از تعلیمات اسلامی منعکس است و همگی از ارزش فوق‌العاده‌ای که اسلام برای حیثیت زن و مرد با ایمان و پاکدامن قائل شده حکایت می‌کند.

۲-۳) جلب مصلحت و دفع مفسده

اگر به طبیعت مصلحت‌جوی انسان توجه کنیم، جعل کیفر را کاملاً صواب خواهیم دانست، انسان‌ها طبعاً مرتکب اعمالی می‌شوند که به مصلحت آنان است و از هر آنچه که برای آنان دارای مفسده‌ای است گریزانند، ولی اغلب این مصلحت‌جویی را برای شخص خود در نظر دارند نه برای جامعه، مگر آنان که هدایت یافته‌اند و در مسیر حق گام برمی‌دارند. بنابراین، ممکن است مرتکب کاری شوند که به ظاهر مصلحتشان در آن است، هر چند به ضرر جامعه باشد و آنچه را که به صلاح شخص آنان نیست ترک کنند، هر چند به مصلحت جامعه باشد. از این رو دین برای مداوای این طبیعت ناپسند انسان مجازات را ملحوظ داشته است تا انسان‌ها را به انجام کارهایی که مصلحت جامعه در آن است وادارد، و چنان که گفتیم رحمت الهی مصلحت واقعی نه مصلحت ظاهری افراد و جامعه را اقتضاء دارد. در روایاتی رسول خدا (صلی الله علیه و آله) اثر رحمت‌آمیز اجرای عدالت را برتر از نزول باران دانسته‌اند. بارانی که چهل شبانه روز بر زمین ببارد. «اقامة حد خیر من مطر أربعین صباحاً» و «لإقامة الحد فی الأرض أنفع فی الأرض من المطر أربعین صباحاً» و «حد یقام لله فی الأرض أفضل من مطر أربعین صباحاً» روایتی به همین مضمون نیز از حضرت امام باقر (علیه السلام) نقل شده است (۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱).

اگر مجازات موجب منع مجرم از ارتکاب دوباره جرم و عبرت دیگران گردد، مصلحت فرد مجرم و جامعه تحقق می‌یابد و نیز ممکن است موجب گردد که مجرم به اشتباه خویش پی برده و

در رفتار اجتماعی‌اش نمایان گشت توجیهی برای مجازات او در بزه‌هایی که دارای جنبه حق الناسی نیست، وجود ندارد (۲۶).

۳-۳) توجه به بزه‌دیده

جرم انجام یافته ضرری بر مجنی علیه وارد می‌کند که یا مادی و یا روانی است. در جرایم جنسی (منافی عفت) آسیب و ضرر ناشی از جرم بیش از آن که مادی باشد، روانی و حیثیتی است لذا جبران آن از سایر جرایم دشوارتر است. ممنوعیت تحقیق در جرایم منافی عفت از سیاست بزه‌پوشی اسلام در مواجهه با این گونه جرایم ناشی می‌شود. این سیاست که در قوانین جزایی ما نیز تبلور یافته بر تأکید شارع بر منع اشاعه فحشاء مبتنی است، امری که قرآن کریم بر آن تأکید داشته (النور/۹) و سنت پیامبر (ص) و معصومین (ع) نیز بر آن دلالت دارد. در جرایم منافی عفت غالباً جنبه حق اللهی جرم بر جنبه خصوصی آن غلبه دارد به همین دلیل در نظام کیفری اسلام نسبت با جرایم با این خصوصیت نه تنها بر اثبات جرم تأکید نمی‌شود بلکه برعکس تلاش می‌شود جرم اثبات نشود و فرصت اصلاح و توبه برای فرد باقی بماند (۲۷).

این رویکرد به نفع بزه‌دیده می‌باشد زیرا تلاش برای اثبات این گونه جرایم باعث رفت و آمد مکرر بزه‌دیده به مراجع انتظامی و قضایی شده و موجب تجدید خاطرات و تألمات روحی وی می‌شود و ممکن است از رهگذر رفتار و پاسخ‌گویی نامناسب افراد و نهادها با بزه‌دیده مانند پلیس یا مراجع قضایی به بزه‌دیدگی ثانویه شخص نیز منجر شود و چه بسا این امر ناخوشایندتر از بزه‌دیدگی نخست باشد (۲۸).

۳-۴) اعاده حیثیت

در دین مبین اسلام در سوره‌های التوبه، یوسف، النور و... و در روایات متعدد از جمله روایاتی از امام محمد باقر (ع) در باب لزوم جبران حق الناس و حضرت علی (ع) در باب تکریم شخصیت انسان-ها و تکیه بر نکات مثبت افراد مجرم، اعاده حیثیت مورد توجه قرار گرفته است.

در مورد فلسفه تبعید گفته شده است: اگر اینکه مصالح عالیة احکام و قوانین اسلامی که اغلب برای ما ناشناخته است، ولی گاه اظهار نظری اجتماعی در این زمینه شاید بی‌فایده نباشد، از این رو در مورد تبعید از دو مصلحت احتمالی یاد می‌شود: مورد اول: تبعید زناکار از شهری که جرم در آن ارتکاب شده است، زمینه‌ای را فراهم می‌آورد که جرم و آثار نامطلوب آن رفته رفته فراموش می‌گردد و مجرم از زخم زبان و طعن و دشنام مردم ایمنی پیدا کند.

مورد دوم: دور کردن مجرم از صحنه جرم، او را از فشارها و ناملایمات بسیاری ایمن نگاه می‌دارد. مردم به خصوص خویشاوندان مجنی علیه، تا مدت‌ها نمی‌توانند، خشم و کینه خود را نسبت به او فروشانند و از این رهگذر ممکن است، درباره او رفتارهای خشونت آمیز و مخاطره‌انگیز اعمال شود. این دور شدن از محیط جنایت و در نتیجه، فراموش شدن جرم به خاطر مرور زمان برای مجرم به منزله اعاده حیثیت و تحصیل مجدد شرف و آبرو است تا بتواند برای مدت‌ها بعد در شهر خود به طور عادی زندگی کرده و در میان جامعه شرم‌منده و سرافکننده باشد. بنابراین، احتمالاً تبعید

دست‌یابی به عدالت باید بین جرم و جزا تناسب وجود داشته باشد و هر کس به تناسب جرمی که مرتکب شده به مجازات برسد. هرچه تناسب بین جرم و جزا در ابعاد مختلف بیشتر باشد مجازات انسانی‌تر و کارسازتر خواهد بود. در مجازات اسلامی بین نوع جرم، خصوصیت و شخصیت مجرم، زمان و مکان وقوع جرم و چگونگی عقوبت آن تناسب لازم مراعات شده است. از جهت خصوصیات فردی، هرگاه شرایط ششگانه بلوغ، عقل، علم، عهد، اختیار و عدم اضطراب در فرد موجود باشد و در این حال دست به کجروی بزند، مجرم شناخته می‌شود و کیفر معین خود را طلب می‌کند اما فرد مریض، زن باردار، و زنی که تازه زایمان کرده، حد در همان ایام بر آن‌ها جاری نمی‌گردد بلکه به تأخیر می‌افتد، مگر آنکه امیدی به بهبودی مریض نباشد که در این صورت به شیوه‌ای خاص و به تناسب بیماری او حد جاری می‌شود (۲۴). بنابراین در مجازات مجرمین شرایط روحی، روانی و حتی جسمانی افراد مورد توجه قرار گرفته و صرفاً به شکل ظاهر عمل مجرمانه نگاه نمی‌شود و این رویکرد کیفر را در حد اعلائی خود انسانی می‌نماید.

۳-۲) اصلاح رفتار بزه‌کار

یکی از فلسفه‌های عالیة اسلام این است که مجازات بسیار شدیدی را برای شخص زناکار در نظر گرفته است چرا که اخلاقی مادام از پشتوانه قدرت اجرایی مجازات برخوردار نباشد به تنهایی انسان‌های فاسد را که دارای روحی مریض هستند از ارتکاب جرایم باز نمی‌دارد و نتیجه مطلوب را نمی‌دهد. ولی ترس از مجازات جنایتکاران را از ارتکاب جرایم بازمی‌دارد. هدف از زندان اصولاً مجازات یا ایجاد ترس برای پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم و اصلاح مجرم است. نظریه کنترل با ترکیب عوامل ساختاری و فردی تبیین جامعی از فرآیند بازپروری و اصلاح مجرمان زندانی می‌دهد بر اساس این نظریه بازپروری و اصلاح مجرمان نیازمند حفظ مجموعه‌ای از پیوندهای اجتماعی با خانواده، جامعه و نهادهای اجتماعی و مستلزم رشد مجموعه‌ای از خصیصه‌های فردی است به نظر می‌رسد اصلاح وضعیت کنونی زندان‌ها می‌تواند به بهبود سلامت روان زندانیان کمک قابل توجهی نماید در واقع اقداماتی که منجر به پیوستگی زندانیان با خانواده‌هایشان شود، رابطه آن‌ها را با جامعه تضمین نماید و خود پنداره مثبت را در آن‌ها تقویت کند، قطعاً نتایج و دستاوردهای بهتری خواهد داشت (۲۵).

چون مهم‌ترین هدف از اجرای این مجازات‌ها اصلاح بزه‌کار و باز جامعه‌پذیری اوست، چنانچه اثر اصلاح در او پدیدار شود مجازات‌های مذکور از او برداشته می‌شود. نخستین گام برای اصلاح و جامعه‌پذیری، پشیمانی است. پشیمان شدن بزه‌کار از نقض مقررات و ارزش‌هایی که مرتکب شده است و اولین مرتبه از توبه نیز همین است.

گفتنی است قرآن کریم همواره توبه بزه‌کار را همراه با عمل صالح او مورد توجه قرار داده است، زیرا اگر توبه و پشیمانی از عمل نادرست واقعی باشد ناگزیر به دنبال آن عمل صالح از فرد بروز خواهد کرد که جدایی ناپذیر پشیمانی واقعی است. پس چنانچه بزه‌کار به طور واقعی از گذشته‌اش پشیمان شد و اثر آن

دیگر مرتکب جرم نشوند؛ زیرا جرم، نتیجه نادانی است و همه مردم سعادت فراگیری معلومات را نداشته‌اند (۳۴).

افلاطون نیز در این باره گفته است: قانون‌گذاران، مجرمین را بیمارانی می‌دانند که باید معالجه شوند؛ اگر کسی جرمی انجام دهد قانون به او ترک آن را یاد خواهد داد (۳۵).

راه‌های بازسازی و پرورش صحیح مجرمین بزرگترین رسالت مراکز روان‌درمانی از یک طرف و مراجع قضائی و کیفری و به طور خاص بازداشتگاه‌ها از طرف دیگر درمان نارسائی‌های منشی و تربیت بزهکاران و منحرفین اجتماعی است.

انجام این رسالت مهم در مورد نوجوانان بزهکار هم ضروری‌تر و هم عملی‌تر است. ضروری‌تر از این جهت که نوجوانان نسل رو به رشد و آینده‌ساز هر جامعه بوده و نباید از نقش مؤثر آنان در سالم سازی و یا آلوده سازی جامعه غافل بود و عملی‌تر از این جهت که قابلیت انعطاف و تأثیرپذیری این نسل از نسل‌های بالغ و یا افراد کامل به مراتب بیشتر است و اولین توصیه در این رهگذر آن است که برنامه‌ریزان اجتماعی سیاست کیفری هر جامعه را به جای انتقام جویی بر بنیاد درک آن بزهکاران استوار سازند. اما این بدان معنی نیست که تفریط در تضعیف مجازات‌های عادلانه را جایگزین افراط در مجازات‌های سنگین و خشن سازیم و عدالت کیفری را به نحوی طرأحی نمود که متجاوزین به قانون از جامعه طرد و در معرض مجازات‌های بازدارنده قرار گرفته و در مقابل مرتکبین اتفاقی و به ویژه نوجوانان فریب خورده که با داشتن زمینه‌های مساعد اخلاقی به طور تصادفی مرتکب جرم شده‌اند به طور ماهرانه تصحیح و در جهت فطرت انسانی خویش رهنمون گردند و رهنمونی به سوی فطرت وقتی محقق می‌گردد که پیشگیری از جرائم از قوانین طبیعت تبعیت شود و اِلّا به گفته بسیاری از محققان علوم روانی و جزائی تأثیر مجازات‌ها به ویژه نوع خشن آن بر مجرمین بسیار ناچیز و نامحسوس است و اگر اثری بر آن مترتب باشد تنها بر سایر افراد جامعه و کسانی است که هنوز آلوده به ارتکاب بزه نشده‌اند.

۴) تأثیر اجرای احکام جنسی در سلامت جامعه:

۴-۱) پیشگیری از تکرار و توسعه گناه:

واژه پیشگیری در لغت به معنای جلوگیری کردن، ممانعت نمودن و اقدامات احتیاطی برای جلوگیری از رخدادهای بد و ناخواسته است. هرچند به تعداد صاحب‌نظران جرم‌شناسی، تعریف و طبقه‌بندی از پیشگیری ارائه شده است، اما به طور خلاصه می‌توان گفت که پیشگیری عبارت است از به جلوی تبهکاری و ناهنجاری رفتن به منظور ممانعت از وقوع جرم (۳۶). این پیشگیری در دو عرصه قانون‌گذاری و قضائی نمایان می‌شود.

۴-۱-۱) پیشگیری در عرصه قانون‌گذاری

قوانین کیفری بر اراده انسانی تأثیر روانی به جای می‌گذارد و موجب می‌شود انسان دانسته و سنجیده در اعمال خود گام بردارد و از پیش، پیامد آن را پیش‌بینی کند، پس عبرت‌انگیزی کیفرها اثر بازدارنده‌ای در بردارد، اثری که مشروط به آن است که فرد قادر

کیفری است که در درجه اول به خاطر مصلحت جانی و سپس، به خاطر مصلحت جامعه وضع شده است (۲۹).

۵-۳) مجازات کفاره‌ای برای گناهان

کفاره در آموزه‌های دینی از جمله واژه‌های برجسته‌ای می‌باشد که بدین هدف از مجازات اشاره دارد؛ زیرا در مفهوم شناسی این کلمه گفته شده است که از واژه «کفر» به معنای پرده و پوشش، گرفته شده و در اصطلاح، عملی می‌باشد که به وسیله آن، زشتی گناه پوشانده می‌شود (۳۰). پایه وضع کیفر در این رویکرد، بر این اصل استوار می‌باشد که جرم، ضمیر و باطن انسان را می‌آلاید و آشفته می‌سازد، آنگاه برای پالایش آن باید چاره‌ای اندیشید. کیفر در آموزه‌های دینی گامی است در همین زمینه؛ رویکردی که تا اندازه زیادی آن را از جرم‌شناسان جدا می‌کند:

موافق تعریف معمول و مقبول جرم‌شناسان، کیفر می‌تواند اثری ترمیم‌گر و جبران‌کننده برای اجتماع داشته باشد، ولی با این تعریف، کیفر هرگز واجد ارزش عفو و کفاره در معنای اسلامی آن نیست؛ مجرم بی‌ایمان ممکن است تحمل کیفر نماید، اما هرگز پس از تحمل مجازات مانند یک فرد باایمان خود را فارغ و بخشیده، حس نخواهد نمود. می‌توان گفت که پس از تحمل مجازات، انسان نظم روانی و آرامش درونی خویش را، که وجود آن برای حفظ تعادل روح ضروری است، باز خواهد یافت (۳۱).

مجازات یک نقش دیگری نیز که به خود مجرم مربوط می‌شود، دارد و آن تهذیب و تطهیر مجرم از آثار و تبعاتی است که جرم در روح و جان او ایجاد کرده است. از دیدگاه اسلام، اعمال انسان تأثیر مستقیم بر روح و جان او دارد و همان‌گونه که عمل صالح موجب تعالی روحی برای او می‌شود، اعمال بد نیز روح او را آلوده می‌کند و همین آلودگی روحی است که پس از مرگ به صورت عذاب غیر قابل تحمل ظهور می‌کند (۳۲).

از دیدگاه اسلام یکی از راه‌هایی که می‌تواند آلودگی‌های روحی حاصل از ارتکاب جرم و گناه را از بین ببرد و انسان را از عذاب اخروی رهایی بخشد، تحمل مجازات‌های دنیوی است. از دیدگاه اسلام کسی که حاضر شود مجازات دنیوی جرم خود را تحمل کند در آخرت برای ارتکاب آن عمل مجازات نخواهد شد و در بعضی از روایات آمده است که «خداوند کریم‌تر از آن است که کسی را برای انجام یک عمل دو بار مجازات کند» (۳۳).

بنابراین هدف اسلام از کیفر گناهکار و جنایتکار زجر و تعذیب مرتکبان و تشفی خاطر اولیای دم و مانند این امور نیست بلکه غرض تأدیب و تهذیب اخلاق مجرم، به وجود آوردن جامعه سالم و حفظ و حمایت مردم از شرور مفسد اجتماعی و نگاهداری آن‌ها از سقوط در پرتگاه‌های رذایل اخلاقی است.

۶-۳) بازپروری مجرمین

اندیشه اصلاح مجرم در هدف‌گذاری کیفر، از نوآوری‌های عصر کنونی به شمار نمی‌رود، بلکه رگه‌های آن را در اصول حقوق جزای قرون وسطی و حتی پیشتر از آن نیز می‌توان یافت؛ برای نمونه از سقراط در این باره نقل شده است: ما به هیچ روی نباید علیه مجرمین خشمناک شویم، بلکه باید به آن‌ها بیاموزیم که چگونه می‌توانند

سه جرم لواط و زنا و مساحقه پرداخته است، ولی اهداف یک عنوان اعم است و با تربیت اخلاقی که در این مقاله به طور مشخص مورد تحقیق قرار گرفته است، متفاوت است. محدود و تکراری بودن بسیاری از مطالب و پراکندگی آن‌ها در کتاب‌های حقوقی و روانشناسی از محدودیت‌های این تحقیق می‌باشد.

شارع مقدس اسلام در جرم انگاری جرایم جنسی مستوجب حد و تعیین کیفر برای آن و نیز طراحی نظام حاکم بر ادله اثبات این دسته از جرایم و سقوط مجازات‌های آن، با پرهیز از یکسویگری و با نگرشی جامع، اهداف گوناگونی را در نظر داشته است. از یک سو عنصر «رضایت» را در تحقق جرایم جنسی دخالت نداده است، به این معنا که رضایت طرفین رابطه جنسی در از بین بردن وصف مجرمانه عمل تأثیری ندارد، با این حال در اثبات سه جرم زنا، لواط و مساحقه چندان سخت‌گیری به خرج داده که اثبات آن - جز در مواردی که جرم کاملاً مشهود و در حضور جمعی صورت گرفته باشد - عادتاً امکان‌پذیر نیست. از این رویکرد به ضمیمه تشویق بزهدکاران به توبه و حتی عدم تشویق دیگران به گواهی دادن بر وقوع جرم روشن می‌شود که گرچه جرایم جنسی مستوجب حد در هر صورت عملی ناپسند، گناه و غیر اخلاقی است، اما مجازات آن مربوط به مواردی است که بزهدکار حاضر شده باشد حریم عفت عمومی را آشکارا نقض نماید. ضمن این که سخت‌گیری در اثبات این جرایم، دسترسی به عدالت کیفری را امکان‌پذیرتر می‌سازد.

در موارد گوناگون به ویژگی‌های شخصیتی بزهدکاران - البته به طور نوعی و نه کاملاً فردی - توجه لازم صورت گرفته است. تفاوت مجازات محصن با غیر محصن و حتی کیفر جوان با سالمندی که دوران طوفان غرایز جنسی را پشت سر گذاشته و عدم پیش‌بینی مجازات‌هایی مانند سر تراشیدن و تبعید برای زنان نمایانگر همین نگرش است.

باز گذاشتن راه توبه و حتی تشویق به آن و نیز فرایند تشدید کیفر به خوبی نشانگر آن است که هدف اصلی مجازات، اصلاح بزهدکار است. با این حال، اعتبار دادن به رضایت مجنی علیه در مواردی همچون زنا یا به عنف به این معنا که توبه در این فرض جز با تحصیل رضایت مجنی علیه تحقق نمی‌یابد، گویای آن است که هر چند جرایم جنسی اصولاً دارای جنبه حق‌اللّهی است، اما ارضای خاطر بزهدیده نیز از نظر دور نمانده است.

آنچه مسلم است آن است که اسلام برای مردان زندان و زنان شوهرداری که مرتکب عمل منافی عفت شوند، یعنی به همسرانشان خیانت کرده با غیر همسرشان همبستر شوند کیفرهایی در نظر گرفته است. هدف از وضع این کیفرها حفظ نهاد خانواده و روابط خانوادگی و پیوند زناشویی است و با تخریب نهاد خانواده به شدت مخالف است. در کیفردهی خطاکار همه جوانب احتیاط را مراعات کرده است تا خانواده دچار از هم پاشیدگی نشود و به جامعه آسیب نرسد.

حال ممکن است این سؤال پیش بیاید که اگر خود اجرای این مجازات‌ها ضد تربیت شد یا شکل این مجازات‌ها به ضد تربیت تبدیل شد، اگر هدف از این مجازات‌ها تربیت است آیا ما موظف هستیم از دید تربیتی به فقیه گزارش دهیم که این آثار تربیتی را ندارد و آیا فقیه می‌تواند این مجازات‌ها را تغییر دهد؟

باشد، پیش از ارتکاب جرم، سود و زیان خود را محاسبه کند و در این حال وجود قانونی روشن و دقیق و قابل فهم، برای پیشگیری از رفتارهای ضد اجتماعی ضروری و سودمند است (۳۷). بدین ترتیب، نخستین و مهم‌ترین رکن بهداشت حقوقی در کشور، همانا وجود قوانین کارآمد و مؤثر در پیشگیری از جرم است.

قصاص یکی از احکام کیفری در اسلام است که قرآن آن را مایه حیات جامعه می‌داند. تشریح حکم قصاص برای جلوگیری از انتقام‌های کورکورانه و دور از عدالت، همچنین برای جلوگیری از جرأت یافتن جنایت‌کاران در قتل یا ضرب و جرح شهروندان، وضع شده است. حیات اجتماعی سالم در گرو وجود امنیت و آسایش عمومی و رعایت حقوق و تکالیف متقابل است و آسایش عمومی در گرو حفظ اصول و ارکان یک حیات اجتماعی است و حکم قصاص برای محافظت رکن مهم جامعه یعنی جان افراد در برابر جنایت‌کاران وضع شده است.

خداوند متعال در سوره البقره آیه ۱۷۹ درباره فلسفه قصاص می‌فرماید: «وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» و برای شما در قصاص حیات و زندگی است ای صاحبان خرد، شاید شما تقوا پیشه کنید». یعنی هدف از قصاص اعدام نیست بلکه هدف زندگی و حیات است، هدف ترمیم دوباره امور و بازگرداندن فرد یا جامعه به وضعیت عادی است.

۲-۱-۴) پیشگیری در عرصه قضائی

قاضی باید از داروی مجازات‌های حبس، جزای نقدی، شلاق و مجازات‌های اجتماعی به درستی و به جای خود استفاده کند، یعنی با تهیه نسخه‌هایی جداگانه برای هر یک از مجرمان، مجازاتی را برای آنان برگزیند که قابلیت نمایش جلوه‌های ارعاب و عبرت را داشته باشد (۳۸).

در احادیث و منابع فقهی، ضمن تأکید بر اجرای حدود و فواید متعدد آن، گاه به حکمت تشریح احکام مربوط به حدود اشاره شده و از جمله دلایل اهتمام به اجرای حدود، پیشگیری از تعدی به ارکان جامعه و مصالح عمومی، یعنی حیثیت، بدن، عقل و مال انسان‌ها، ذکر شده است. همچنین گفته‌اند درد و ناراحتی جسمی ناشی از اجرای حد، موجب تقویت نیروی بازدارنده از گناه در مجرمان می‌شود (۳۹).

یکی از ویژگی‌های ممتاز مجازات اسلامی این است که هماهنگ با فطرت انسانی و در جهت تأمین حقوق فطری و الهی انسان است، این سیستم کیفری از پشتوانه قوی اخلاقی معارف بلند دینی و به ویژه اصل توحید برخوردار است، لذا همه مسلمانان آن را می‌پذیرند و به احکام مجازاتی اسلام به دیده تقدس می‌نگرند (۴۰).

نتیجه‌گیری

در این زمینه پژوهش جامعی که به بررسی آثار تربیتی احکام جرایم جنسی در سلامت فرد و جامعه بپردازد، سراغ نمی‌رود، که این از نقاط قوت این تحقیق می‌باشد، هرچند در برخی منابع به اختصار انحرافات زمینه ساز (نگاه، گفتار و...) و انحرافات اصلی (زنا، لواط و...) و مسائل حدود و جرایم جنسی مورد بررسی قرار گرفته‌اند و در برخی منابع هم به اهداف مجازات‌های اسلامی در

- 23). Mofid university law department. 2018, 11.
6. Sepehri. Thesis: prison in Islam. Supervisor: dr tasghiri M. Consulting professors: ameli G, mehr poor H. 1992, 52.
7. Ardebili M. general criminal law. Tehran: publication rate. 1999, 1: 39.
8. Bekarya S. treatise on crimes and punishments. Motargem: ardebili M. Tehran: publication rate. 2001, 17.
9. Tabatabaei M. balance in the interpretation of the Quran. Targome: hamedani M. Tehran: allameh tabatabaei scientific and intellectual foundation, in partnership whit: raga cultural publishing center and amir kabir publishing institute. 1417, 15:116.
10. Makarem shirazi N, incollaboration with a group of authors. sample interpretation. tehran: dar al-kitab al-Islamiya. 1983, 14: 356-367.
11. Faghre razi M. al-tafsir al-kabir. Beyrot- lobnan: dar al-kitab al-Islamiya. 1985, 23: 150.
12. Al-sabooni M. the narrators of the statement of the verses of the rulings of the Quran. Nasher: dar al-sabooni. 1406, 2: 9 and 11.
13. Al-sabooni M. the narrators of the statement of the verses of the rulings of the Quran. Nasher: dar al-sabooni. 1406, 2: 52.
14. Kagbaf M. psychology of sexual behavior. Tehran: nashr ravan. 2002, 45.
15. Al-aragi Z. social theory in the holy Quran. Qom: al-matbate amir. 1415, 94-96.
16. Moghnie M. tafsir kashif. Targome: danesh M. Qom: book garden institute (Qom seminary Islamic propaganda office publishing ceuter). 2004, 5: 656.
17. Al-sabooni M. the narrators of the statement of the verses of the rulings of the Quran. Nasher: dar al-sabooni. 1406, 2: 76.
18. Horr ameli M. shite means to study sharia issues. Qom: institute all al-beyt. 1409, 18: 308.

اگر واقعاً فلسفه وجودی این جرائم این است که این آثار و نتایج تربیتی را داشته باشد اگر این آثار روزی جمع‌آوری و دسته‌بندی شد و در یک جرمی دیدیم که پیاده کردن مجازاتش این آثار را نخواهد داشت بلکه ممکن است اثر بدتر و مقابلی داشته باشد تکلیف چه می‌شود آیا شرع مجازات‌های جایگزینی در نظر می‌گیرد؟ آیا شرع برای مقابله و تربیت این افراد باید کار دیگری بکند؟ آیا می‌توانیم بگوییم که می‌شود که این حکم برداشته شود؟

پاسخ به این سؤال از مباحث دقیق فقهی است که در دانش فقه، فقهای بزرگوار باید پاسخگوی این سؤال باشند. این جا بحث علت و حکمت به وجود می‌آید. بعضی می‌گویند علت اصلی این مجازات آن اثر تربیتی نیست بلکه حکمتش است، در غالب موارد فرق حکمت با علت این است که حکمت در غالب موارد اتفاق می‌افتد یعنی اثر تربیتی می‌تواند این نتیجه را داشته باشد. اما در مورد کسی که جرایم بسیاری از او سرزده است ما نباید بگوییم، قانون را باید برداشت. مانند اینکه یک روز مردم به قوانین راهنمایی و رانندگی عمل نکنند ما نباید قوانین را برداریم.

ما نتیجه می‌گیریم که هیچ مجازاتی در اسلام بدون آثار تربیتی نمی‌باشد بنابراین مجازات‌های ما در قوانین ما باید حمل بر مسائل تربیتی شوند و باید پیوست تربیتی داشته باشند. احیاناً مجازات‌هایی که از آثار تربیتی افتاده‌اند یا در حال حاضر آثار تربیتی ندارند باید احصاء، آمارگیری و دسته‌بندی شوند و از آنجایی که پاسخ به این سؤالات به عهده فقها است باید به فقها ارائه شود و آن‌ها بگویند که این مجازات‌ها دارای آثار تربیتی هستند یا نیستند یا آثار تربیتی کم یا زیادی دارد و یا اینکه این مجازات‌ها کم یا زیاد شود و یا به قانون‌گذار گفته شود. اگر واقعاً این مجازات‌ها دائر مدار مسائل تربیتی شد ما به یک مرکزی احتیاج داریم که دائماً تأثیرگذاری تربیتی این جرایم را در بزهدکاران و جامعه بررسی کند و این را به فقها و حقوق‌دانان و قانون‌گذاران ارائه کند.

References

1. Ebn baboye Qomi (sheych sadogh) M. causes of sharia. Beyrot: dar ahya al-tarath al-arabi. Bita, 2:191.
2. Faridman L. deterrence. Motargem: talebi arani R and ghahraman poor bonab A. mashad: astan Quds razavi publications. 2007, 16.
3. Ardebili M. general criminal law. Tehran: publication rate. 1999, 1: 26.
4. Maglesi M. bahar al-anvar al-gamea for the news of the pure Imams. Beyrot: dar al-ahya al-tarath al-arabi. 1403, 44: 192.
5. Nobahar R. the purpose of punishments for sexual offenses subject to the limit in Islamic criminal law. nasriye: nameh mofid. dowre 6. Number 3 (batter

32. Aghagani N. Quran strategy in the face of social deviations. Quarterly journal of womens socio-cultural council. The sixth year. Number 21. 2003, 126.
33. Horr ameli M. shite means to study sharia issues. Qom: institute all al-beyt. 1409, 18: 308.
34. Dadban H. (pamphlet polycopy of general criminal law). Qom higher education complex. The first. semester of the academic year 1994-1995. 8.
35. Dadban H. (pamphlet polycopy of general criminal law). Qom higher education complex. The first. semester of the academic year 1994-1995. 8.
36. Gosen R. applied criminology. Motargem: key nia M. publications mehdi key nia. 1991, 67.
37. Bekarya S. treatise on crimes and punishments. Motargem: ardebili M. Tehran: publication rate. 2001, 38.
38. Bekarya S. treatise on crimes and punishments. Motargem: ardebili M. Tehran: publication rate. 2001, 87.
39. Odeh A. Islamic criminal legislation compares to the legal situation. Ghahere: dar al-tarath. Bitā, 1:612-613.
40. Aghagani N. Quran strategy in the face of social deviations. Quarterly journal of womens socio-cultural council. The sixth year. Number 21. 2003,6.
19. Tosi M. tahdhib al-ahkam fi sharh al-muqna. Tashih: al-Aghondi M. Tehran: : dar al-kitab al-Islamiya. 2011, 10: 146.
20. Koleyni M. branches of al-kafi. Tashih: ghaffari A. Tehran: dar al-kitab al-Islamiya. 1987, 7: 174.
21. Koleyni M. sufficient principles. Tehran: dar al-kitab al-Islamiya. 2009, 7: 124.
22. Gadidi M. thesis: guidance encounters, its limits and effects in the Quran and the four Shiite books. Supervisor: dr basiri h. davisor: bayat M. 2012, 151.
23. Nobahar R. the purpose of punishments for sexual offenses subject to the limit in Islamic criminal law. nasriye: nameh mofid. dowre 6. Number 3 (batter 23). Mofid university law department. 2018, 10.
24. Ghomeyni R. tahrir al-vasile. Qom: dar al-alam press institute. 1407, 2: 420.
25. Danesh T. who is to blame? What is criminology? Tehran: kayhan institute. 2002, 37.
26. Ghomeyni R. tahrir al-vasile. Qom: dar al-alam press institute. 1407, 2:460.
27. Ghyasi G and others. Why do secondary victims happen to us? Motargem: karegari N. journal of jurisprudence and law. Number 9. 2006, 340.
28. Raygian asli M. supportive victimology. Tehran: publication of gustice. 2005, 51.
29. Feyz A. comparison and application in Islamic public criminal law. Tehran: publications of the ministry of culture and Islamic guidance. 1985, 2: 52.
30. Tabataei M. al-mizan in the interpretation of the Quran. Beirut. Al-alami institute. 1417, 6:110.
31. Feyz R. (the concept of punishment in the mysticism of ibn arabi). Gournal of theology and law. Razavi university of Islamic sciences. Third year. Number nine and ten (autumn and winter 2012). 6.